

Communicatie & Participatieplan Zonnepark Woudhuizermark Apeldoorn

Ventolines

Anne Backer, Annet Boessenkool & Douwe Vaartjes

Juni 2020

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE.....	2
1. INLEIDING.....	3
1.1 ZONNEPARK APELDOORN.....	4
1.2 GEMEENTELIJK BELEID	5
2. COMMUNICATIE - EN PROCESPARTICIPATIEPLAN	7
2.1 DOELSTELLINGEN EN DOELGROEPEN.....	7
2.2 KANSEN EN BEDREIGINGEN VOOR ACCEPTATIE	8
2.3 THEMA'S.....	9
2.4 STAKEHOLDERS.....	10
2.5 STRATEGIE	11
2.6 ACTIVITEITEN	11
3 PARTICIPATIEPLAN	15
3.1 PARTICIPATIE DUURZAME ENERGIEPROJECTEN	15
3.2 VORMEN VAN PARTICIPATIE.....	15
3.3 PARTICIPATIEVOORWAARDEN AFWEGINGSKADER.....	18
3.4 PLAN VAN AANPAK PARTICIPATIE ZONNEPARK APELDOORN	19

1. Inleiding

[...] hebben een aantal agrarische percelen in eigendom, ten oosten van Apeldoorn, langs de autosnelweg A50. Zij hebben Ventolines benaderd om te bekijken of er mogelijkheden zijn voor een zonnenveld op deze locatie.

Ventolines heeft de haalbaarheid van deze locatie onderzocht en ook dit initiatief met de gemeente Apeldoorn besproken. De locatie is geschikt om verder te ontwikkelen.

De initiatiefnemers van het zonnepark wonen zelf in de gemeente Apeldoorn en nabij de locatie van het zonnepark. Voor de ontwikkeling van het zonnepark hebben zij Ventolines als adviseur aangesteld en ook gevraagd een communicatie en participatieplan op te stellen.

Afbeelding 1: Voorbeeld zonnepark te Emmeloord 12.5 MWp

1.1 Zonnepark Apeldoorn

De locatie van het zonnepark Apeldoorn ligt aan de westkant van de stad Apeldoorn, in de oksel van de autoweg N345 en autosnelweg A50. De locatie ligt tussen de autoweg N345 en een bosgebied in. Aan de overkant van de autosnelweg A50 ligt onder andere het van der Valk hotel 'Apeldoorn' en aan de zuidoostkant van de locatie ligt het industriegebied 'Ecofactorij'. Over de zuidkant van de locatie loopt een hoogspanningslijn.

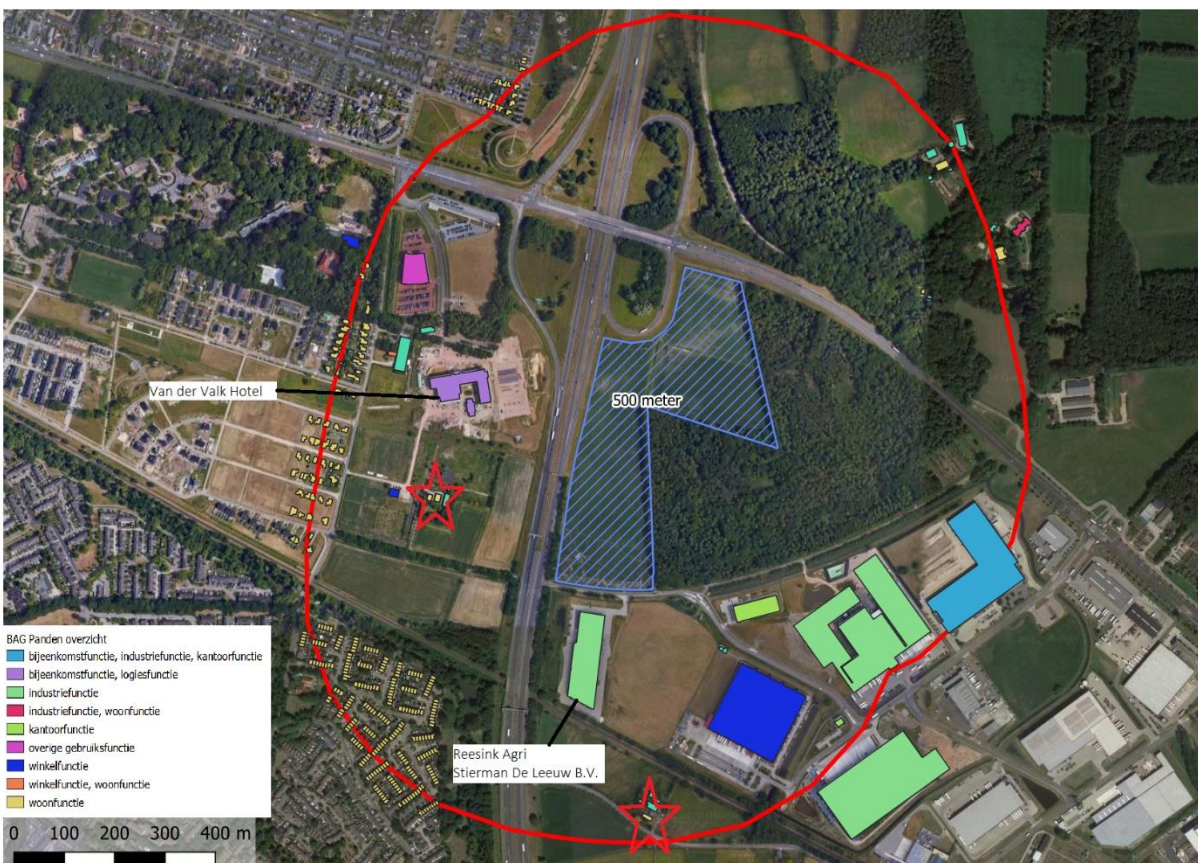
Afbeelding 2: Locatie zonnepark Apeldoorn

De grootte van het perceel voor het zonnepark is ongeveer 13 hectare en heeft een goede oriëntatie. De grondsoort is zand en de locatie wordt momenteel gebruikt voor akkerbouw (mais).

Afbeelding 3: Zicht op voorziene locatie zonnepark vanaf A50

Een belangrijk aspect voor de communicatie- en participatiestrategie zijn het aantal direct omwonenden, omliggende bedrijven en buurtbewoners. Afbeelding 4 geeft een overzicht van de projectlocatie en het type gebouwen dat binnen een straal van 500 meter aanwezig zijn.

Afbeelding 4: Overzicht stakeholders locatie

De afbeelding laat zien dat er slechts een beperkte groep stakeholders direct zicht hebben op de projectlocaties. Het Van der Valk Hotel, de bedrijven Reesink Agri en Stierman De Leeuw B.V. en 3 panden met een woonfunctie hebben direct zicht op de locatie. De rode sterren in de afbeeldingen geven de woningen met zicht op de projectlocatie weer. Deze stakeholders zullen om die reden als allereerst bij het project betrokken worden.

1.2 Gemeentelijk beleid

Met de ondertekening van het klimaatakkoord van Parijs in 2015 heeft Nederland zich gecommitteerd aan het verminderen van de CO₂ uitstoot in. Gemeenten hebben een belangrijke rol in het behalen van deze doelstelling. De gemeente Apeldoorn neemt hierin haar verantwoordelijkheid en wil zelfs substantieel sneller verduurzamen dan de landelijke trend met een vermindering van CO₂ van minimaal 55% in 2030. Dit ambitieuze doel maakt dat het de komende jaren nodig is om gebruik te maken van zonneparken in het buitengebied. Om de CO₂ vermindering te realiseren is onder andere de realisatie van zo'n 250 hectare aan grondgebonden zonneparken nodig.

De gemeente Apeldoorn wil de ontwikkeling van zonneparken mogelijk maken, met voldoende waarborg voor landschappelijke inpassing en maatschappelijke acceptatie. Om deze enorme opgave te realiseren en

in goede banen te leiden heeft de gemeente het Afwegingskader Zonneparken opgesteld. Dit kader is een hulpmiddel voor de gemeente voor wat betreft de afweging van zonnepark initiatieven.

In het Afwegingskader is specifiek het belang opgenomen voor een balans tussen twee type voorwaarden:

- Voorwaarden voor proces en deelname
Inbreng en deelname door omwonenden en andere belanghebbenden.
- Ontwerpvoorwaarden
Goede inrichting en de juiste inpassing in omgeving.

Afbeelding 5: Kader voor proces en ontwerp van zonneparken Apeldoorn

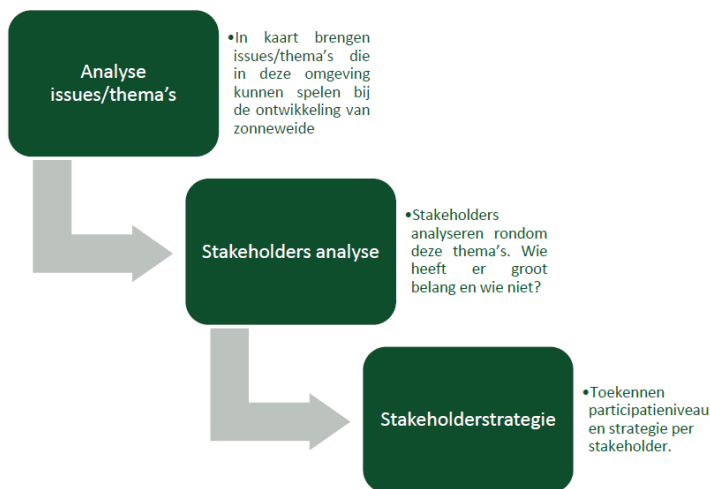
Voorwaarden proces en deelname

De gemeente acht het belangrijk dat waar mogelijk participatie verder gaat dan meedenken. Initiatieven vanuit omwonenden, de dorpen en/of wijken met maatschappelijk draagvlak en meerwaarde hebben voorrang. De initiatiefnemer is verplicht het gesprek aan te gaan met omwonenden over financiële participatie.

In het afwegingskader is een inspanningsplicht op volwaardige lokale deelname opgenomen. De initiatiefnemer is aan zet en verantwoordelijk voor het betrekken van de omgeving en is verplicht de omwonenden en andere belanghebbenden te betrekken vanaf de eerste ideeën tot en met de uitvoering. Hiervoor maakt de initiatiefnemer in het begin van het proces een communicatie- en participatieplan waarin duidelijk wordt in welke mate omwonenden en belanghebbenden worden betrokken.

2. Communicatie - en procesparticipatieplan

De ontwikkeling van een zonnepark heeft een impact op de omgeving. Het is voor de acceptatie van het project belangrijk dat de omgeving goed geïnformeerd is over, en waar mogelijk betrokken wordt bij, het proces. In dit communicatieplan wordt beschreven hoe er bij dit initiatief strategisch en operationeel wordt omgegaan met communicatie & procesparticipatie. Daarbij zijn ten eerste de belangrijkste thema's geïdentificeerd, ten tweede wie de belangrijkste stakeholders zijn en ten derde op welke manier zij betrokken zullen worden in het proces. Het is een levend document en zal na stakeholdergesprekken maar ook voorafgaand aan een nieuwe planfase worden aangepast. Verandering van de planfase leidt namelijk ook tot verandering van de (belangen van de) groep stakeholders. Voor de ontwikkeling van de zonneweide zal continu verbinding gezocht worden met de gemeente, voornamelijk op het gebied van communicatie. Het is namelijk belangrijk dat eenduidig over het project wordt gecommuniceerd.

Afbeelding 6: Overzicht methode communicatiestrategie

2.1 Doelstellingen en doelgroepen

Projectdoelstelling

Het doel van het project is de ontwikkeling, realisatie en exploitatie van de zonneweide Apeldoorn.

Communicatiedoelstelling

Omgevingscommunicatie staat ten dienste van het projectdoel en moet bijdragen aan de voortgang van het project tijdens elke projectfase. Het doel van omgevingscommunicatie is een zo groot mogelijke acceptatie voor het plan realiseren bij de belangrijkste stakeholders.

Doelgroepen

Dit zijn de belangrijkste doelgroepen. Verderop in het plan zal een stakeholderanalyse worden uitgevoerd. Doelgroepen kies je uit, stakeholders heb je mee te maken.

- Direct omwonenden (binnen straal <500 meter)
- Belangenverenigingen

- Ondernemers plangebied
- Bevolking Apeldoorn
- Natuurorganisaties
- Gemeenteraad
- College van B&W
- Provincie bestuurders
- Provinciale Staten

2.2 Kansen en bedreigingen voor acceptatie

Voor de ontwikkeling van een zonnepark is de acceptatie van het project door de omgeving van belang. Het is daarom belangrijk om van te voren een inschatting te maken waar de kansen en bedreigingen liggen voor de acceptatie van het zonnepark. Hieronder zijn de kansen en bedreigingen opgesomd.

Kansen

- De provincie en gemeente Apeldoorn staan open voor ontwikkeling van zonneweides. De gemeente heeft een helder afwegingskader opgesteld, waardoor de randvoorwaarden van de ontwikkeling duidelijk zijn.
- Begin 2020 is het Afwegingskader voor zonneparken door de gemeenteraad van Apeldoorn vastgesteld. De gemeente is voorstander van zonneweides en heeft een inschatting geformuleerd van 250 hectare aan zonne-energie in het buitengebied in 2030.
- De zonneweide is een lokaal initiatief; volledig gefinancierd door de grondeigenaren. Lokale initiatieven krijgen doorgaans sneller draagvlak dan initiatieven van externe partijen.
- Het initiatief is nog niet in beton begoten. Dat biedt ruimte om flexibel om te kunnen gaan met de uitkomsten van het stakeholdertraject in de komende maanden.
- Het gebied ligt nabij grote infrastructuur en een industriegebied.
- Het zonnepark kan op het bedrijventerrein De Ecofactorij worden aangesloten. Het aansluitstation ligt relatief dichtbij, wat lage maatschappelijke kosten betekent.
- De locatie ligt uit het zicht van direct omwonenden. Bovendien wordt door bebossing aan de oostzijde het zicht beperkt.
- Er is een buurtvereniging actief (Apeldoorn Zuid Oost) nabij het gebied. Er zijn dus mogelijk al georganiseerde communicatiekanalen.

Bedreigingen

- Tijdens ontwikkelprojecten is het sentiment veelal dat de omgeving 'zich niet genoeg gehoord voelt'. De roep om burgerparticipatie is groter dan ooit. De uitdaging is om de stakeholders voldoende te betrekken zonder het ontwikkelproces al te zeer te frustreren.
- Wantrouwen tegen projectontwikkelaars met commerciële belangen is de waan van de dag. De bedreiging is dat de initiatiefnemers worden gezien als een ontwikkelpartij terwijl zij feitelijk dat juist niet zijn.
- In de media worden zonneparken regelmatig door o.a. natuurverenigingen neergezet als boosdoeners die het landschap en de bodem verpesten. Initiatiefnemers worden daarmee in het publieke debat vaak in de verdediging gedrukt.

2.3 Thema's

De communicatie over de ontwikkeling van een zonnepark zijn ingedeeld op verschillende communicatiethema's. Het indelen van de thema's maakt dat de initiatiefnemers goed zijn voorbereid op vragen vanuit de omgeving en de omgeving zo goed mogelijk kan informeren. Daarnaast help het om de nieuwe kansen en bedreigingen te identificeren en wordt zodanig duidelijk op welke onderdelen communicatie en/of participatie het beste kan plaatsvinden. Per stakeholder wordt dan bepaald in welke mate het thema relevant is en op welke manier daar over wordt gecommuniceerd. Zie onderstaande tabel voor het overzicht van de in kaart gebrachte thema's.

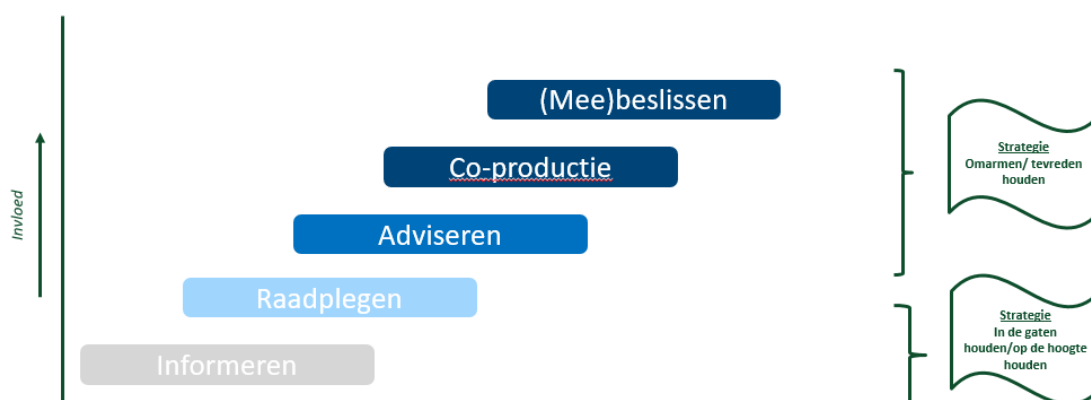
Hoofdthema	Sub thema's
Ruimtelijke inpassing	Inrichting park
	Type en locatie beplanting
	Omvang park
	Hoogte zonnepanelen
	Hekwerk en randen zonneweide
	Verlichting van park
	Afstand tot woningen/bedrijfspanen
	Invloed op uitbreidingsmogelijkheden derden
	Invloed op bedrijfsvoering v organisaties in de buurt
	Waarde onroerend goed/woningen
Flora	Historische beplanting
	Bodemkwaliteit
	Stikstofproblematiek
Fauna	Invloed op weidevogels, hazen, dassen
	Biodiversiteit
Landschap	Weerkaatsing licht vanaf weg
	Veranderend uitzicht
	Veranderend landschap
	Archeologische belemmeringen
	Angst wildgroei zonneweides buitengebied
Recreatie	Invloed op toerisme en recreatie
	Educatieve mogelijkheden
Opbrengsten energie	Voorspellingen kosten en baten / financiële haalbaarheid
	Verdelingen baten
	Gebiedsfonds
	Financiële participatie
Elektriciteitsnetwerk	Aansluitingen andere partijen
	Belasting van het netwerk
Duurzaamheid	Duurzaamheidsdoelstellingen overheden
	Circulariteit materialen zonneweide

Tabel 1: Overzicht belangrijkste thema's zonnepark Apeldoorn

2.4 Stakeholders

Na het opstellen van een themalijst zijn alle stakeholders rondom deze thema's geïdentificeerd. Daarna is de houding/standpunt van een organisatie of persoon ten opzichte van het thema in kaart gebracht: de invloed (opinie en/of beslissingsmacht) en het belang.

Aan de hand van de stakeholderanalyses en de participatieladder is een participatieniveau toegekend aan de diverse stakeholders. Hoe groter het belang (donkerblauw), hoe hoger de stakeholder is geplaatst op de participatieladder, hoe intensiever het contact is met betrekking tot de diverse thema's. Een 'i' werd toegevoegd bij stakeholders met veel invloed. Het kan zo zijn dat een stakeholder niet zo'n groot belang heeft maar wel invloed op bijvoorbeeld de publieke opinie en daarmee op andere stakeholders. De analyse zal worden aangescherpt nadat er gesprekken met stakeholders zijn geweest.

Afbeelding 7: Overzicht betrokkenheid stakeholders

In de bijlage is de stakeholderslijst te zien waarbij bovenstaande analyse is uitgevoerd, zie de tabel in het bijgevoegd Excel bestand voor een overzicht. Het is een lijst met stakeholders waarvan wij inschatten dat de drie direct omwonenden met mogelijk enig zicht op het zonnepark, het bedrijventerrein De Ecofactorij, Agrifirm en Van der Valk de belangrijkste stakeholders zijn. Deze stakeholders zullen als eerste worden benaderd om de plannen te bespreken.

2.5 Strategie

Na een goede analyse van de omgeving (thema's/issues en de stakeholders) is een overkoepelende communicatiestrategie opgesteld. De strategie rust op 5 pijlers. In alle communicatie is het belangrijk dat we samen optrekken met de gemeente, zodat het een plan van Apeldoorn wordt.

Begin klein

Het is belangrijk kleinschalig en zo persoonlijk mogelijk te beginnen. De initiatiefnemers beginnen daarom met 1 op 1 gesprekken om informatie op te halen en de belangrijkste stakeholders zo goed mogelijk te informeren over het initiatief. Zo ontstaat een groep stakeholders die goed op de hoogte is en persoonlijke aandacht heeft gekregen.

Zoveel mogelijk informeren en dialoog aangaan

Tijdens het hele traject zullen de initiatiefnemers geïnteresseerden en belanghebbenden zo goed mogelijk informeren over alle aspecten van de zonneweide. Om hen voor te bereiden op de toekomstige verandering van hun omgeving en uitleg te geven over het initiatief. Daarbij is het belangrijk dat de initiatiefnemers niet alleen zenden, maar juist ook de dialoog aangaan met stakeholders. Dit is essentieel om informatie op te halen, mensen te enthousiasmeren, mogelijke negatieve emoties te kunnen beperken en wederzijds begrip te creëren.

Ruimte voor participatiemogelijkheden

Participatie kan het denken in 'wij tegen 'zij' doorbreken. Dit kan door mensen te betrekken bij de plannen. Mensen ergens onderdeel van te laten zijn. Een voorbeeld is het betrekken van omwonenden bij het ontwerp van het project of later bij het vormgeven van financiële participatiemogelijkheden. De initiatiefnemers inventariseren daarbij van tevoren op welke concrete punten er ruimte voor input is waardoor er tijdens de sessies ook echt wat te bieden is. De initiatiefnemers zullen wel duidelijk zijn waar wel en waar geen input op mogelijk is. Het is daarin belangrijk geen zaken te beloven die later niet waar gemaakt kunnen worden.

Agendapunten omgeving incorporeren in plan

Het is verstandig om bij de ontwikkeling – indien mogelijk - aan te sluiten bij andere prioriteiten van de gemeente Apeldoorn die hoog op de (politieke) agenda staan. Het is sympathiek en er kan zo meer draagvlak ontstaan bij partijen. Een goede afstemming met de gemeente is daarbij essentieel.

Draagvlak demonstreren

Voor het project is het van belang dat er mensen gemobiliseerd worden die het project steunen en dat ook uitspreken naar de omgeving. Het is namelijk niet alleen belangrijk om draagvlak te creëren maar dat ook te demonstreren. Daarom is gedurende het hele proces de dialoog aangaan met ambassadeurs/steunzenders van groot belang.

2.6 Activiteiten

Er zijn verschillende manieren om de omgeving te benaderen en te betrekken bij het project. Onderstaande activiteitenlijst geeft invulling aan de bovengenoemde strategische pijlers. Er zit een gedachte achter de volgorde van de activiteiten. Zo worden er bijvoorbeeld eerst gesprekken gevoerd met omwonenden voordat er een website wordt opgezet. Het is belangrijk dat de stakeholders het gevoel hebben dat het initiatief nog niet in beton gegoten is en zij daadwerkelijk inspraak hebben.

1. Kernboodschappen en Q&A

Eerst zal er een sterke kernboodschap en Q&A over het initiatief worden opgesteld. De kernboodschap is de basis voor de eerste gesprekken met stakeholders maar ook voor alle communicatie uitingen die zullen volgen.

2. Keukentafelgesprekken met belanghebbenden

De communicatie naar buiten toe zal klein beginnen. Er zullen gesprekken worden georganiseerd met de belangrijkste stakeholders om informatie op te halen, informatie te brengen en een relatie op te bouwen. In eerst instantie zal het gesprek worden aangegaan met direct omwonenden met mogelijk enig zicht op de locatie (3 woningen), omliggende bedrijven/ (Ecofactorij, van der Valk hotel, Agrifirm) energie coöperatie 'DE A' en een natuurvereniging (IVN het Woldhuis).

3. Informerende brief

Vervolgens sturen de initiatiefnemers een brief naar de directe omgeving met uitleg over het initiatief en contactgegevens om vragen te stellen en informatie op te halen. In de brief vragen we tevens of de omwonenden zich willen aanmelden voor de digitale nieuwsbrief. De brief gaat naar omwonenden met een straal van < 500 m. Deze straal wordt eventueel wat vergroot zodat inwoners van hetzelfde blok in de woonwijk allemaal de brief ontvangen.

4. Inloopavond

Na de informerende brief organiseren de initiatiefnemers een inloopavond waarbij een brede groep stakeholders geïnformeerd wordt over het initiatief. Bedoeling is dat het duidelijk voor de omgeving wordt dat zij mogen meedenken en het initiatief nog niet in beton gegoten is. Ze kunnen tijdens deze avond aangeven of ze interesse hebben om in de toekomst een enquête in te vullen en deel te nemen aan het ontwerpatelier. De uitnodiging voor de inloopavond gaat naar direct omwonenden (3 woningen), omliggende bedrijven/ (Ecofactorij, Van der Valk hotel) energie coöperatie 'DE A' en de natuurvereniging (IVN het Woldhuis). Uiteraard worden ook de omwonenden binnen een straal van 500 meter uitgenodigd.

5. Website

Daarna lanceren we een projectwebsite. Op de website staat het verhaal over het initiatief, de initiatiefnemers, de Q&A, een activiteitenagenda, foto's van gebied en een kaartje. Ook komt er op de website een ideeënbus waar betrokkenen ideeën kunnen achterlaten. De website biedt ook de mogelijkheid tot inschrijving voor de nieuwsbrief.

6. Enquête

Na de inloopavond wordt een enquête rondgestuurd naar de mensen die hebben aangegeven daar interesse in te hebben. Dat is wederom een middel om uitleg te geven over het initiatief maar ook om omwonenden te vragen waar hun interesse ligt op gebied van proces- en financiële participatie. De enquête gaat naar omwonenden binnen een straal van 500 m van het project.

7. Ontwerpatelier

Vervolgens worden de direct omwonenden (3 woningen) en nader te bepalen personen/organisaties die zich hebben opgegeven, uitgenodigd voor een ontwerpatelier. Hier wordt samen met professionals de inrichting van de zonneweide vormgeven. Hier gaat men interactief aan de slag op basis van een eerste schets op thema's zoals groen, vorm, hoogte, recreatie etc.. Bij de start van het

ontwerpatelier krijgen de aanwezigen de kaders mee voor de uitwerking van het plan (thema's, mogelijkheden, het budget en de prioritering en planning).

8. Nieuwsbrieven

Bij belangrijke communicatiemomenten (bijvoorbeeld bij ter inzagelegging, stemming raad, informatieavond, etc.) wordt er een nieuwsbrief rondgestuurd. De nieuwsbrief gaat in ieder geval naar de belangrijkste groep stakeholders maar ook naar organisaties/personen die zich hebben ingeschreven op de inloopavond, via de enquête of via de website.

9. Thema rondleiding/excursie

Mensen begrijpen pas echt hoe het zit zodra ze het hebben gezien. Daarom organiseren de initiatiefnemers excursies in het gebied. Mogelijk zal er al tijdens de inloopavond een rondleiding worden geven. In een later stadium, bijvoorbeeld als er al gebouwd wordt of tijdens exploitatie, zal de mogelijkheid om scholen een rondleiding te geven worden onderzocht.

10. Persbericht/opinieartikel/interview

In een wat later stadium zal de pers proactief worden voorzien van informatie rondom de ontwikkelingen van de zonneweide. Bij nieuwsupdates worden persberichten gebruikt. Om dieper op de inhoud in te gaan wordt een opinieartikel geschreven of een interview afgenomen.

11. Informeren gemeenteraad (in overleg met Taskforce)

De initiatiefnemers vinden het belangrijk dat de raad zo goed mogelijk geïnformeerd wordt. Mogelijk informeren de initiatiefnemers de raad vlak voor belangrijke beslismomenten met informatie inclusief een overzicht van de communicatieactiviteiten met de omgeving.

12. Inspreken bij gemeenteraad (in overleg met Taskforce)

Tijdens een raadsvergadering vertellen de initiatiefnemers over de zonneweide, de voor- en nadelen ervan en het participatieproces.

Datum	Activiteiten	Issue/thema	Stakeholder
Juni 2020	Kernboodschappen en Q&A inclusief belangrijkste thema's	Algemeen	Alle stakeholders
Juli 2020	Keukentafelgesprekken met belanghebbenden	Verschillend per stakeholder	Direct omwonenden (3 woningen), omliggende bedrijven/ (Ecofactorij, Agrifirm, Van der Valk hotel), en een natuurvereniging (IVN het Woldhuis).
Juli 2020	Informerende brief	Algemeen	Alle stakeholders
Eind augustus 2020	Inloopavond	Alle thema's	Direct omwonenden (3 woningen), omliggende bedrijven/ (Ecofactorij, Agrifirm, Van der Valk hotel), energie coöperatie 'DE A' en een natuurvereniging (IVN het Woldhuis). + omwonenden straal < 500m
September 2020	Enquête	Participatiemogelijkheden + interesses	Omwonenden - straal < 500m
September 2020	Ontwerpatelier	Alle thema's	Direct omwonenden (3 woningen) + ingeschrevenen
September 2020	Website inclusief ideeënbuss	Alle thema's	Alle stakeholders
Vanaf Juli 2020 - ongoing	Nieuwsbrieven	Afhankelijk van moment	Direct omwonenden (3 woningen), omliggende bedrijven/ (Ecofactorij, van der Valk hotel, Woudhuis) energie coöperatie 'DE A' en een natuurvereniging (IVN het Woldhuis) + ingeschrevenen
Oktober 2020	Thema rondleiding/excursie	Kan per excursie verschillen	Direct omwonenden (3 woningen), omliggende bedrijven/ (Ecofactorij, Agrifirm, Van der Valk hotel, Woudhuis) + ingeschrevenen. Mogelijk ook via buurtvereniging organiseren.
Maart 2021	Rondleiding scholen	Duurzame energie	Scholen in de buurt
Oktober 2020	Persbericht/opinieartikel/interview	Afhankelijk van moment	Media
Vanaf juli 2020 - ongoing	Informereren gemeenteraad	Alle thema's	Gemeenteraad
Ntb	Inspreken bij gemeenteraad	Alle thema's	Gemeenteraad

Tabel 2: Overzicht van activiteiten communicatie

3 Participatieplan

3.1 Participatie duurzame energieprojecten

De energietransitie in Nederland zal de komende jaren steeds zichtbaarder worden voor alle inwoners. Er zal meer windenergie gebouwd worden en ook zonnenvelden zullen steeds vaker ontstaan voor de productie van duurzame energie. In het klimaatakkoord is afgesproken om in 2030 in Nederland 35 TWh aan duurzame energie (voornamelijk wind- en zonne-energie) op te wekken.

Draagvlak en acceptatie voor nieuwe windparken en zonnenvelden is van belang. Door de veranderingen zien we in Nederland ook weerstand ontstaan voor deze ontwikkeling en specifiek ook bij omwonenden van nieuwe locaties voor zonne- en windenergie. Door omwonenden en stakeholders bij de plannen te betrekken en te laten participeren in projecten kan het draagvlak en acceptatie van projecten toenemen.

Afspraken sector over participatie

In december 2016 heeft de brancheorganisatie van windenergie NWEA al een gedragscode wind op land opgesteld met uitgangspunten voor initiatiefnemers voor participatie.

In het Klimaatakkoord is ook ruime aandacht besteed aan participatie. Er is onder andere opgenomen dat er wordt gestreefd naar 50% eigendom van de duurzame energieprojecten van de lokale omgeving (burgers en bedrijven). Deze eigendomsverhouding is een algemeen streven voor 2030. Om initiatiefnemers van duurzame energieprojecten handvaten te geven voor de toepassing van participatie, is in november 2019 de Participatiewaaiër gepubliceerd. De participatiewaaiër is een gezamenlijk product van diverse organisatie met als directe aanleiding de afspraken in het Klimaatakkoord en totstandkoming hiervan bij de Elektriciteitstafel. Het bevat een overzicht van verschillende vormen van projectparticipatie (zowel ontwerp- als financiële participatie). De participatiewaaiër is bedoeld als menukaart van mogelijke bovenwettelijke participatieopties.

In november 2019 heeft ook de zonne-energiesector een Gedragscode Zon op Land opgesteld waarin drie principes centraal staan:

- Omwonenden betrekken.
- Zorgvuldigheid bij selecteren van gebieden voor zonneparken, met oog voor natuur en meerwaarde voor de omgeving.
- Na weghalen van het zonnepark moet het oorspronkelijke gebruik van de grond weer mogelijk worden.

3.2 Vormen van participatie

Er zijn drie verschillende vormen van participatie te onderscheiden:

1. Procesparticipatie ('meedenken') / communicatie

Bij procesparticipatie kan de initiatiefnemer in een vroeg stadium direct omwonenden en andere stakeholders mee laten denken bij de totstandkoming van de plannen. Hierbij kan je bijvoorbeeld denken aan het ontwerp van het project, wijze van landschappelijke inpassing en de invulling van de locatie. Ook kan men meedenken over bijvoorbeeld het afschermen van het zicht voor direct omwonenden, aanleg van toegangswegen (bijvoorbeeld voor dubbelgebruik) of andere opties om de locatie te verbeteren.

In hoofdstuk 2 Communicatie & procesparticipatieplan is uitgebreid beschreven op welke verschillende wijze de initiatiefnemer de omgeving (omwonenden, lokale bedrijven en andere stakeholders) kan betrekken bij de tot standkoming van de plannen. Belangrijk bij procesparticipatie is dat de initiatiefnemer ook daadwerkelijk in staat is wat met de input van de omgeving te kunnen doen.

2. Financiële participatie

Bij participatie wordt al snel gedacht aan financiële participatie of mede-eigenaarschap. De bekendste vormen van financiële participatie bij duurzame energieprojecten zijn:

- *Eigendom*

Dit is de meest 'ultieme' vorm van participatie. Door lokaal eigenaarschap wordt risico, rendement en zeggenschap van het project gedeeld. Lokaal eigendom treedt op als de initiatiefnemers zelf lokale inwoners zijn of de initiatiefnemer van een project een deel van het project beschikbaar stelt voor lokale ondernemers, inwoners en/of de lokale energie coöperatie. Bij participatie in de vorm van eigendom is het risico hoger en is ontwikkelkapitaal nodig om het project te realiseren. Dit resulteert in een grote betrokkenheid bij alle fases van het project.

Voordelen

- eigendom dus zeggenschap
- actieve deelname en betrokkenheid bij alle fases van het project
- hoog risico met veelal goed rendement

Nadelen

- eigendom dus zeggenschap; complex voor niet-professionals
- risico eigendom tijdens exploitatie
- financiering ontwikkelkosten met bijbehorend (hoog) ontwikkelrisico
- deelname is afhankelijk van de financiële situatie van omwonenden, niet iedereen heeft de middelen om mee te kunnen doen.

- *Leningen (Obligaties / Winddelen / etc.)*

Voor windparken en zonneparken worden steeds vaker obligatieleningen aangeboden voor inwoners om mee te delen in het rendement van het project. De obligatielening wordt meestal pas uitgegeven als er een omgevingsvergunning is afgegeven zodat er geen 'ontwikkelrisico' wordt gelopen. Het risico van een obligatielening is beperkter dan mede-eigenaarschap. Het nadeel is dat hierdoor de betrokkenheid van inwoners in de cruciale ontwikkelfase beperkt is. Om mee te kunnen doen moeten inwoners bereid zijn geld beschikbaar te stellen, vaak kan al geparticipeerd worden voor kleine bedragen.

Voordelen

- actieve deelname maar geen eigendom
- beperkt risico, geen verantwoordelijkheid exploitatie
- geen ontwikkelkapitaal nodig
- inbreng eigen vermogen (afhankelijk van financiering)

Nadelen

- geen eigendom
- geen direct zeggenschap of invloed op bedrijfsvoering
- Mogelijk weinig betrokkenheid in cruciale ontwikkelfase, procesparticipatie vanuit initiatiefnemers is hierbij belangrijk
- verschil tussen rendement eigenaar en burgers/obligaties
- deelname is afhankelijk van de financiële situatie van omwonenden, niet iedereen heeft de middelen om mee te kunnen doen.

- *Omgevingsfonds / Omwonendenfonds*

Bij een Omgevingsfonds wordt er een bijdrage vanuit het project besteed aan een lokaal, maatschappelijk doel. Het project kan ook een bijdrage doen om direct omwonenden te compenseren voor de hinder (Omwonendenfonds). Bij windenergie wordt dit bijvoorbeeld toegepast voor woningen die relatief dichtbij het project staan door oplossingen aan te bieden voor slagschaduw, geluid of het zicht op windturbines.

Voordelen:

- bijdrage aan maatschappelijke doelen
- omwonenden kunnen ook zonder investering en zonder financieel risico profiteren
- resultaat direct zichtbaar

Nadelen:

- niet iedereen kan profiteren
- wordt vaak gezien als 'afkopen'
- financiële mogelijkheden van het project zijn vaak beperkt

3. Afname lokale stroom ('stroom uit eigen regio')

Een aanvullende vorm van financiële participatie is de afname van stroom door omwonenden van het windpark of zonnepark in de omgeving. Via de energieleverancier wordt de stroom ingekocht en verkocht aan afnemers in de omgeving. Er is een directe koppeling met de Garanties van Oorsprong (GvO's) van het wind- of zonnepark met de lokale afnemers. Op deze wijze kunnen lokale bedrijven en woningen 100% verduurzamen met 'eigen, lokaal opgewekte stroom'. Het is een laagdrempelige manier van participeren waarbij geen investering nodig is of risico wordt gelopen. De afname van lokale stroom kan ook eventueel in combinatie met eigendom, voorbeelden hiervan zijn het Windcentrale-model of de verkoop van zondelen. Omwonenden kopen hiermee een stukje zonnepark waarmee ze recht hebben op de geproduceerde stroom. Dit kan vaak al vanaf kleine bedragen.

Voordelen

- gebruik van 100% lokale, duurzame stroom
- verduurzaming van woning of bedrijf
- zichtbaarheid en bewustwording van stroomopwek in direct omgeving
- geen investering en geen/beperkt ontwikkel- of exploitatierisico

Nadelen

- Mogelijk weinig betrokkenheid in cruciale ontwikkelfase, procesparticipatie vanuit initiatiefnemers is hierbij belangrijk
- beperkt meeprofiteren van rendement

4. Overzicht opties participatie

Wat	Wie	Inhoud
Proces participatie	Direct omwonenden, lokale bedrijven en/of relevante stakeholders	Mee-denken over inhoud van de plannen
Omwonendenfonds /omgevingsfonds	Direct omwonenden, lokale maatschappelijke organisaties	Bijdrage aan maatschappelijk doel en/of compensatie omwonenden
Leningen / obligaties	Inwoners < 500m, omliggende bedrijven (eventueel uitbreiding gemeente Apeldoorn)	Obligatie met interessant rendement
Eigendom	Initiatiefnemers	mede-eigenaar, ontwikkel- en exploitatierisico
Afname stroom i.c.m. zondelen	Inwoners < 500m, omliggende bedrijven (eventueel uitbreiding gemeente Apeldoorn)	Investering i.c.m. afname zonnestroom
Afname stroom	Inwoners < 500m, omliggende bedrijven (eventueel uitbreiding gemeente Apeldoorn)	Geen investering, wel zonnestroom

Tabel 3: Overzicht opties participatie

3.3 Participatievoorwaarden Afwegingskader

De gemeente acht het belangrijk dat waar mogelijk participatie verder gaat dan meedenken. Initiatieven vanuit omwonenden, de dorpen en/of wijken met maatschappelijk draagvlak en meerwaarde hebben voorrang. De initiatiefnemer is verplicht het gesprek aan te gaan met omwonenden over financiële participatie. Naast participatie is er ook formele inspraak mogelijk. De gemeente faciliteert, denkt mee en bewaakt in het participatieproces.

In het afwegingskader is een inspanningsplicht op volwaardige lokale deelname opgenomen. De initiatiefnemer is aan zet en verantwoordelijk voor het betrekken van de omgeving en is verplicht de omwonenden en andere belanghebbenden te betrekken vanaf de eerste ideeën tot en met de uitvoering. Hiervoor maakt de initiatiefnemer in het begin van het proces een communicatie- en participatieplan waarin duidelijk wordt in welke mate omwonenden en belanghebbenden worden betrokken.

Medebetrokkenheid in het proces kan uiteenlopen van gesprekken van de initiatiefnemer met omwonenden tot ontwerpssessies met belanghebbenden en geïnteresseerden. De initiatiefnemer is verantwoordelijk en kiest zelf voor de juiste vorm. De initiatiefnemer brengt de gemeente al in het prille

beginstadium op de hoogte van het initiatief, evenals tussentijds de voortgang, zodat de afspraken en beloften die over een weer gemaakt zijn goed vastgelegd kunnen worden. De initiatiefnemer houdt naast de gemeente ook de omwonenden en andere belanghebbenden op de hoogte van het proces, dat kan op allerlei manieren zoals informatieavonden, keukentafelgesprekken en nieuwsbrieven. De gemeente is faciliterend, bijvoorbeeld met het aanreiken van adressen van omwonenden. Voor zonneparken tot 2 hectare hanteren we een straal van 250 meter en voor grotere zonneparken een straal van 500 meter als minimale afstand voor uitnodiging van omwonenden.

De initiatiefnemer, de omwonenden en andere belanghebbenden zullen samen een keuze moeten maken voor de juiste vorm van financiële participatie. De gemeente legt de inspanningsverplichting op om actief te streven naar minimaal 50% financiële lokale deelname. Bij financiële participatie zijn verschillende opties en combinaties van deze opties denkbaar: *Mede-eigenaarschap, Mee-investeren en Mee-profiteren*.

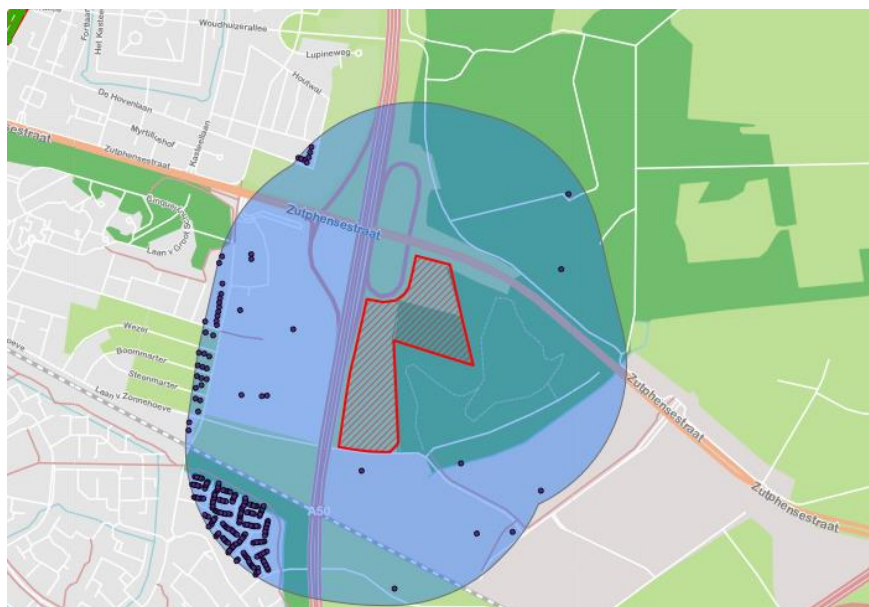
3.4 Plan van Aanpak Participatie zonnepark Apeldoorn

Zonnepark Apeldoorn is een lokaal initiatief van inwoners van de gemeente Apeldoorn, de heer G. Kraaij en mevrouw A. Hazelaar – Kraaij. Zij hebben besloten de ontwikkeling van het zonnepark zelf te doen en hiermee is er sprake van een lokaal initiatief met 100% financiële lokale deelname. Voor de initiatiefnemers zijn met name het betrekken van de direct omwonenden van belang. De direct omwonenden en de lokale bedrijven zullen het meest geconfronteerd worden met het zonnepark. De participatie aanpak van dit zonnepark zal met deze stakeholders gezamenlijk worden opgezet.

In een straal van 500 meter van het zonnepark liggen ruim 200 woningen, daarnaast liggen er diverse bedrijven rondom het zonnepark (zoals geïdentificeerd in H2). Door middel van keukentafel gesprekken met de belangrijkste omwonenden (3 stuks met mogelijk enig zicht op het zonnepark) en gesprekken met de lokale bedrijven zal in eerste instantie de interesse worden gevraagd voor drie verschillende participatie opties:

1. Obligatielening
2. Afname stroom
3. Afname stroom in combinatie met eigenaarschap ('zondelen kopen')

Bij deze opties hoeven omwonenden nu niet direct bij te dragen aan de ontwikkelkosten en mee te dragen in het ontwikkelrisico. Het ontwikkelproces is complex waardoor het risico vaak lastig is in te schatten voor omwonenden. Het afbreukrisico is groot als het project onverhoopt geen doorgang zou vinden en inwoners hiermee hun geld verliezen.

Afbeelding 8: Panden binnen contour van 500m rondom zonnepark

De omwonenden binnen een straal van 500 meter van het zonnepark worden middels een enquête gevraagd naar de animo voor financiële participatie. De straal van 500 meter zal enigszins verruimd worden zodat inwoners in hetzelfde blok uit de wijk allen de enquête zullen ontvangen. Bij voldoende interesse voor mee-investeren binnen deze groep (> 15% van omwonenden heeft interesse), zal aan de hand van de wensen en in overleg met de omgeving een van de drie bovenstaande opties verder worden uitgewerkt. Het uitwerken van de meeste gewenste vorm van participatie wordt gezamenlijk gedaan met de direct omwonenden. Indien wenselijk en voor het project haalbaar, kan de gekozen vorm van participatie zodra dit is uitgewerkt, ook voor de overige inwoners van de gemeente Apeldoorn beschikbaar worden gesteld (bijvoorbeeld in overleg met de lokale energiecoöperatie 'De A').

In het proces voorafgaand aan de vergunningverlening worden met omwonenden en lokale bedrijven gesprekken gevoerd en de interesse voor financiële participatie vrijblijvend gepeild. Tijdens de contracteringsfase van het project wordt de precieze vorm van participatie verder uitgewerkt. Er is dan meer zicht op de haalbaarheid van het project en de mogelijkheden voor financiële deelname. Op dat moment kunnen inwoners ook een betere beslissing nemen of ze inderdaad interesse hebben in participatie. Het streven is om vanaf start exploitatie de omgeving te laten participeren middels obligatieleningen, afname van stroom of de koop van zondelen.

Tijdens de exploitatiefase kunnen participanten met regelmaat op de hoogte gehouden worden van de exploitatie van het zonnepark, bijvoorbeeld door een rondleiding bij het zonnepark. Zij kunnen in hun eigen omgeving een positieve houding ten opzichte van duurzame energie uitdragen wat een positief effect kan hebben op toekomstige projecten in de gemeente Apeldoorn en in Nederland.

Overzicht uitwerking financiële participatie zonnepark Apeldoorn:

Wat	Wanneer	Wie
Keukentafelgesprekken direct omwonenden	Ontwikkelfase voorafgaand aan indienen vergunning	3 direct omwonenden
Gesprekken omliggende bedrijven	Ontwikkelfase voorafgaand aan indienen vergunning	Van der Valk, Agrifirm, bedrijven Ecofactorij
Enquête omwonenden (na inloopavond) interesse financiële participatie en vorm participatie	Ontwikkelfase voorafgaand aan indienen vergunning	Inwoners < 500 meter (verruimd naar inwoners in hetzelfde blok van de wijk)
Participatievorm uitwerken aan de hand van interesse	Contracteringsfase, voorafgaand aan exploitatie	Verdiepingsgesprekken met aantal deelnemers
Aanbieden uitgewerkte participatievorm	Contracteringsfase, voorafgaand aan exploitatie	Lokale bedrijven, inwoners < 500 meter (voorrang participatie). Indien mogelijk: openstellen voor inwoners gemeente Apeldoorn
Participanten blijven betrekken en informeren. Bijeenkomst en/of rondleiding zonnepark.	Exploitatiefase	Participanten zonnepark

Tabel 4: overzicht uitwerking financiële participatie zonnepark Apeldoorn